

ובהרת בחיים

גיליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים

נושא תורני מרתק
לאור דברי האור החיים

דבריו על לשון הפסוק (ט).

ו: "וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶהֱרֹן בְּיָמֵי הַהוּא" מתייחס רבנו לסוגיית הגמרא הדנה האם מותר לחלוק כבוד לתלמיד במקום רבו, ואם אין בכך משום פגיעה בכבוד הרב היות ונראה כמשווה את כבוד התלמיד לכבוד הרב.

בנידון זה נחלקו תנאים בברייתא, ופוסקת הגמרא למסקנה (בבא בתרא ק"ט, ב): "והלכתא, חולקין. והלכתא, אין חולקין". כמענה לתמיהה על מה שנראה כסתירה מיניה וביה, מבארת הגמרא כי קיים הבדל בין מקרה בו הרב עצמו חולק כבוד לתלמידו, ולפיכך אין נתפס הדבר כפגיעה בכבודו שהרי הוא בעצמו חפץ ביקורו של התלמיד, לבין מקרה בו אין הרב עצמו חולק לו כבוד, אז נתפס הדבר כפגיעה בכבודו.

החתם סופר כי המקור לכך שראוי לחלוק כבוד לתלמיד במקום הרב, נלמד מהנהגת הקב"ה בעצמו - אשר כבודו מלא עולם, ועם כל זאת ציווה לכבד את החכמים ואנשי השיבה.

כך אכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (י"ד, רמב, כא), והוסיף הט"ז (ש"ק י"ד) להביא בשם הפוסקים כי אף במקרה בו אין הרב חולק כבוד לתלמיד, אלא שבפועל הוא מתכבד בכך שיכבוד את תלמידו - מותר הדבר.

אולם העדיף להתעלם מהקול הפנימי הזה. כעת באה המציאות וחבטה בפניו באכזריות. הללו, מסתבר, הצטיידו במיטב כלי הנשק ופרצו לסניף הבנק, איימו על כלל הנוכחים ויצאו עם שלל כבד.

כמוצא אחרון ומתוך ספקנות רבה, ניאותרו רשויות האכיפה לתת לו הזדמנו אחת ואחרונה בהחלט לשקם את העבריינים המועדים ולאפשר להם להמשיך לחיות את חייהם מחוץ לכותלי בית הכלא, כמוכן בכפוף למעקב הדוק ותוכנית אישית מותאמת ומוקפדת שתבטיח את שיקומם האמיתי והמלא.

מסתבר כי היתה זו החלטה נכונה, שלא לומר חכמה. למילים רכות יש כח, אמון בונה יחס הדדי של צמיחה ושיקום, והרגישות המפורסמת של גבריאל עמדה שוב לצדו. גם הפעם הצליח לחלץ את חניכיו מן הבוץ, להושיט להם יד מלטפת ומכוונת גם יחד ולהתוות עבורם את המסלול הנכון לחיים טובים יותר.

הכעס, אותו נמנע מלהביע ברגע הגורלי, יכול היה להכשיל את התהליך כולו מעיקרו. גם החלטה זו, אותה יישם בכוחות נפש אדירים, התבררה כנכונה ויעילה בעליל.

לא חלפו כי אם ימים ספורים, ושוב נקלע גבריאל לנקודה בה נדרש להכריע. לכעוס או לא לכעוס? להטיח בנער הניצב מולו את האשמה במלוא חריפותה, או שמא להימנע מכך?

הפעם היה מדובר במקרה קל יחסית, כזה אשר על פניו דרש התייחסות קלילה במיוחד, אולם לא כך ראה זאת גבריאל.

מדובר היה בנער אשר 'בסך הכל' החזיק ברשותו כרטיס כניסה.

הכרטיס אותו החזיק הנער, פיסת הנייר המפלילה שעוררה את חשדו של גבריאל והעירה את חושי המחודדים, יועד עבור כניסה לאחד המקומות המסואבים בהם נהג הנער לשרוץ בעברו הרחוק - אי אז כשהיה רחוק כל כך, נידח כל כך.

סטירה מצלצלת כמו עפה מעצמו, ניתזה על לחיו הבורעת של הנער.

'גבריאל?!' הנער נעץ בו עיניים נדהמות, עלבון מילא את פניו והוא דרש במפגיע הסבר מניח את הדעת. 'לפני שבוע שדדו כאן בנק, איימו על חיי בני אדם וכמעט שהסתיים הדבר באסון, והבלגת. ורק אצלי אינך מוצא די כוחות להעלים עין מחטאתי? הכצקתה?'

גבריאל בקושי חילץ את התשובה מפיו, נלחם בדחף העולה וב לסטור בנער שוב ושוב, לטלטל אותו ולעזוע את עולמו. 'אתה - רוצה - לחזור - לשם?'

על מה חרה אף ה'?

בני ישראל חטאו. לא שיש לנו תפיסה או השגה כלשהי במעשיהם של בני דור דעה שבמדבר, אולם לא לשווא לימדה אותנו התורה הקדושה את הדברים, כי אם בשביל שנתבונן מהם ונפיק מהם את הלקח ומוסר

שולחן שבת עם האור החיים

'אל תכעס' הזכיר גבריאל לעצמו שוב ושוב, אולם הוא כמעט ולא עמד בזה.

'אם תוציא עליהם את הכעס הצבור כך - זה רק יחמיר את המצב' לחש לו קול שפוי בתוכו, אך כמעט לשווא. אך בקושי החניק גבריאל את הצעקות, או יותר נכון השאגות, אותן ייעד לקומץ הנערים המופרעים שמולו, ותחת זאת העלה על פניו חיוך מתקתק, מזויף.

מאז שהוא זוכר את עצמו ושמה אף קודם לכן, היה לגבריאל חוש מיוחד לקירוב רחוקים וגם קרובים, כאלה שגורלם לא שפר עליהם ונסיבות החיים הובילו אותם אל עברי פי פחת ולמטה מכך.

בארגו הכלים בו חנן אותו הבורא היו מאז ומעולם אינטליגנציה רגשית גבוהה, יכולת הכלה יוצאת דופן והעדר כמעט מוחלט של שיפוטיות.

כל אלה, לצד אי אלו כלים מקצועיים אותם רכש במהלך קורס או שניים בהם השתתף במהלך חייו, העניקו לו את נקודת המבט הנכונה כלפי נערים מתמודדים למיניהם, וכך מצא את עצמו בגיל צעיר למדי מבלה רבות בחברת האספסוף המכלה את זמנו לריק על גדרות הרחוב ובמבואות אפלים למיניהם, מדבר אליהם ברוך ומוצא נתיבים חדשים לליבם.

מפה לשם, חלפו בקושי שלשה עשורים מחייו והוא כבר ניהל ביד רמה ארגון מוכר לקירוב נוער מתמודד, ארגון שרשימת ההצלחות שלו רק הלכה והתארכה ככל שחלף הזמן.

הוא לא וויתר להם, דחף אותם ועודד אותם להתקדם ולצאת מהבוץ והרפש בו בוססו עד שהגיעו אליו, אולם הוא עשה זאת בדרך ייחודית ורגישה, כזו שהבהירה לנערים כי אולי לראשונה בחייהם פגש מישהו שאכן אכפת לו מהם, דמות מאירה ותומכת.

עד לאותו יום מר.

שיחת הטלפון שקיבל באותו יום לא הפגיעה אותו בתחילה. רגיל היה לקבל אחת לכמה ימים פנייה מגורם כזה או אחר בנוגע לאחד החניכים שלו, משהו בנוגע למשובת נעורים או מעט חמור מכך.

לעתים היתה זו תלונה, פעמים היה זה דווקא אדם החפץ בטובת החניכים וחיפש למי לפנות, אולם כמעט תמיד מדובר היה במקרה פשוט למדי, בכל אופן ככל שמדובר בנערים שאילולא המוסד היו מתדרדרים עד לשפל המדרגה לבלי שוב.

'הם עשו - מה?!' הוא כמעט שאג את זה.

הדובר מעבר לקו השיב באורך רוח, מבין לרוחו של גבריאל ומנסה לעדן את הדברים ככל שביכולתו, אולם את המציאות המועזעת לא ניתן היה לטיות.

כחמישה עשר נערים, מחניכי המוסד בהם תלה תקוות רבות והשקיע לילות כימים בשיקומם ובניית עולמם החדש והיציב, נפלו באחת מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.

כבר כששמע על השוד האלים שהתרחש בסניף הבנק הסמוך למוסד, משהו בלב זע, הוא הרגשי כי יש קשר,

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

שלא אשכח - העבודה כולה תבצע על ידך בהתנדבות ושלא על מנת לקבל שכר.

נניח לרגע שאותו אדם יחליט לקבל על עצמו את העבודה.

נעזוב את הרגשות, הטינה והכעסים, נניח שהוא מחליט לעשות את הבלתי צפוי ולחזור לתפקידו, ואפילו נרחיק לכת ונגיד שהוא קיבל את הסעיף האחרון בהצעה החלומית - לעבוד בהתנדבות מלאה.

הלא בכזה מקרה, אין ספק שליבו יהיה מלא וגדוש בכעס, טינה וכאב עצור, והוא יעשה כל שביכולתו על מנת לעגל פינות ולבצע את תפקידו במינימום האפשרי. במקרה הטוב הוא לא יחבל במכוון בעבודתו, אולם לכל הפחות הוא לא יקדיש לכך את אותו מרץ שהקדיש בעודו ברום המעלה, בתפקידו הקודם.

זהו טבעו של אדם, ועד כמה שננתח זאת עם יד על הלב ובכנות המתבקשת - הסיפור האחרון מובן למדי, ודווקא המעשה של החפץ חיים נראה לנו רחוק מהמציאות האנושית.

תורה היא וללמוד אנו צריכים. כיצד ניתן אפוא להעפיל לפסגת העבודה העצמית, למדרגה כה נשגבת של שבירת המידות כפי שראינו בסיפור על החפץ חיים? הלא הנהגה זו נוגדת את הטבע האנושי, סותרת באופן מובהק את כל מה שאנו יודעים על הבריאה המורכבת ששמה 'אדם' והתכונות הבסיסיות בהן חנן אותו הבורא!?

קודם שנתייחס לכך, מן הראוי להתבונן בדברי האור החיים הקדוש בפרשתנו.

התורה הקדושה מספרת (ח, כ): "וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלוּיִם כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה לְלוּיִם כֹּן עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", והאור החיים עומד על דיוקים בלשון הכתוב, וזו לשונו: "יֵשׁ לְהַעֲרִיר לָמָּה כָּפַל לֹמֶר כֹּן עָשׂוּ. עוֹד שָׁנָה שֶׁהִתְחִיל לֹמֶר 'כָּל עַדְת' וְגַמְרָא אוֹמְרוֹ 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'".

על כך משיב האור החיים במילים מבהילות ביותר: "וְנִרְאָה שֶׁנִּתְכַּוֵּן בְּכָפַל 'כֹּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל' עַל הַבְּכוֹרוֹת, וְבָא לְהַחֲזִיק טוֹבָה לַבְּכוֹרוֹת יוֹתֵר. שֶׁהֵגֵם שֶׁנִּשְׁטְלוּ מִקוֹמָן בְּעִבּוּדֵי בֵּית אֱלֹהֵינוּ, עָשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה'. הֵגֵם כִּי כָּפִי הִטְבַּע אֲנוֹשִׁי יָכָאִיב לָבֶם, וְלֹא יִדְקְדּוּ עֲשׂוֹת כָּכָל פְּרִטִי הַמִּצְוָה".

הבכורות היו מיועדים מלכתחילה לעבודת הקרבנות, על ענייניה הנשגבים ומעלתה הרמה, אולם זכות כבירה זו נלקחה מהם והועברה אחר כבוד ללוויים.

אדם מן השורה היה נפגע מכך, לכו היה מלא תרעומת ועל אחת כמה וכמה שהוא לא היה מתגייס לסייע ולעזור לאלו שלקחו ממנו את תפקידו. יש גבול לכוח הסבל הרגשי של האדם, ונראה פשוט כי כאן - בדיוק במצבים מעין אלו, נמתח הקו האדום מבחינה נפשית.

אך ראה זה פלא, לא זו בלבד שהבכורות נרתמו לעזור ולתרום מעצמם, אלא שהם אף עשו זאת על הצד הטוב ביותר ולא נתנו לעצמם להימנע מלדקדק בפרטי המצוה כנדרש. "שֶׁהֵגֵם שֶׁנִּשְׁטְלוּ מִקוֹמָן בְּעִבּוּדֵי בֵּית אֱלֹהֵינוּ, עָשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה'. הֵגֵם כִּי כָּפִי הִטְבַּע אֲנוֹשִׁי יָכָאִיב לָבֶם, וְלֹא יִדְקְדּוּ עֲשׂוֹת כָּכָל פְּרִטִי הַמִּצְוָה!"

הסוד, מסתבר, טמון בהבנה היסודית והכמיהה הפנימית כל יהודי (תהלים מ, ט): "לַעֲשׂוֹת רְצוֹנָה אֱלֹקֵי חַפְצֵתִי". אם זה רצון הש"ת, אם המצב הנוכחי דורש ממני להתעלם ממה שנוח לי מבחינה נפשית, רגשית ומנטלית, לו יהי כך.

רבים של כל ישראל הכהן הגדול מאחיו מרן ה'חפץ חיים', בערוב ימיו כבכל חייו, עסק והתאמץ בגופו בקיום מצוות הבורא, בשמחה, בלהט ובאותו מרץ שאפף אותו בימי נעוריו, משל היה נער עול ימים וכוחו במותניו.

כך מצאה אותו הרבנית, בגיל גבורות ולמעלה מכך, מתנשם ומתנשף ממאמץ אך יחד עם זאת פניו קורנות באור עילאי, לאחר שסיים לבנות את סוכתו כרצון הבורא.

אולם לרבנית, מסתבר, היו אי אלו השגות על הענין. 'אינני חושבת שהמיקום הנוכחי מתאים להקמת הסוכה' היא מעירה בעדינות, והחפץ חיים בענוותנותו מהנהן בהכנעה.

שם, בקצה הנגדי של החצר - יהיה נכון בהרבה למקם את הסוכה מחוזה הרבנית באצבעה, והוא מצדו אץ תיכף ומיד לבצע, ולא בשתיקה רוטנת כי אם בשמחה של ממש, במשולש פנימי ובמבט נחוש של אחד שיודע את אשר מוטל עליו.

חלפו כמה שעות נוספות של מאמץ כביר, והנה התנוססה הסוכה לתפארת במיקום אותו העדיפה הרבנית. פנה החפץ חיים לרבנית, הציג לפניה את הסוכה וציפה לראותה מאושרת מכך, שמחה שרצונה הוגשם, אך לא.

'למען האמת' העירה בשנית, "ייתכן וטעיתי. המיקום הקודם היה מעולה מכל הבחינות, וככל שאני חושבת על כך - עדיף להקים את הסוכה היכן שהיתה קודם לכן..."

ללא שמץ טינה, לא מן הפנים ולחוץ ואף לא בלב פנימה, ושוב כמקדם בשמחה ובצהלה ובעיקר במאור פנים, ניגש החפץ חיים לפרק את הסוכה. פירק, גרר את הדפנות והסך בכוחותיו הדלים וחזר על העבודה כולה במרץ מחודש, בפעם השלישית באותו יום.

הסיפור יוצא דופן, מחכים ומרגש, והוא בהחלט לא שגרתי.

נתאר לעצמנו אדם שהחזיק במשרה בכירה כמנהל במוסד כלשהו, השקיע את מיטב ומירב כוחותיו ועשה לילות כימים למען הצלחת המוסד, והנה ביום מן הימים נקרא במפתיע לחדר ההנהלה הבכירה. שם המתינו לו כמה פרצופים חתומים, וביבושת הודיעו לו כי שירותיו אינם נצרכים יותר. 'אתה מפוטר' הדדה בחלל צמד המילים המשפיל, הפוגע.

חלפו מספר חודשים, המנהל לשעבר עודנו מובטל וכל ניסיון שלו להיקלט בשוק העבודה נתקל בקשיים ההולכים ונערמים בזה אחר זה, חשבון הבנק הולך ומצטמק והמצב משפיע באופן ישיר על האווירה בבית, על שמחת החיים.

ביום מן הימים, בעודו מדוכדך ומצב רוחו בשפל המדרגה, מצלצל הטלפון. ומי על הקו אם לא הבוס לשעבר, אותו מנכ"ל אטום שמבלי להניד עפעף פיטר אותו על לא עוול בכפו?

'אני זקוק לך' הוא שומע את המילים מבעד לשפופרת אך הן נשמעות לו תלושות, תמוהות, מעוררות בו הר געש של רגשות שליליים ומנוכרים.

אך המנכ"ל לא מתייחס לרגשותיו, והוא ממשיך בשיחה כביכול רק אתמול שוחח עמו בנעימים: 'בבקשה התייצב מחר במשרד, עמדתך משכבר הימים ממתינה לך ויש ים של עבודה אותה מוטל עליך להספיק בתוך ימים ספורים'.

ההלם עודנו באוויר, תלוי ומכביד, והוא ממשיך: 'ורק

ההשכל הנדרשים.

"וְהָאֶסְפֶּסֶף אֲשֶׁר בִּקְרָבוֹ הִתְאוּוּ תְאוּהוּ וַיֵּשְׁבוּ וַיִּכְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר: זָכְרָנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נָאֵכַל בְּמִצְרַיִם חָגָם אֶת הַקָּשָׁאִים וְאֶת הָאֲבֻטָּחִים וְאֶת הַחֲצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִי"ם" (י"א, א - ג). כתוצאה מכך, נאמר: "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפָּחָתוֹ אִישׁ לְפִתְחָהּ אֲהֵלוֹ וַיִּחַר אֵף ה' מְאֹד וַיְבַעֲרֵנִי מִשֶּׁה רָע". תוהה רבנו האור החיים, על מה ולמה יצא הקצף הנורא הזה? מה היה בו באותו חטא, עד שהתבטאה התורה אודותיו: 'וַיִּחַר אֵף ה' מְאֹד'?

ואלו דבריו: "טַעַם 'מֹאד', לִצַּד שֶׁכָּל עוֹשֶׂה רָשָׁעָה - לִצַּד תְּגִבַּת הַפְּתוּי וְעִרְבוּת הָאֶסְסוֹר יֵשׁ לָדוֹן בּוֹ צַד הָאוֹנֵס. אֲבָל אֵלּוֹ שֶׁמִּבְּקָשִׁים לְשׁוֹב, הֵרִי הֵם כְּמִגְרִים בְּהֵם יָצָר הָרַע, וְאֵין גֶּדֶר רָע גָּדוֹל בְּזֶה".

קורה שהאדם חוטא. אין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, אבינו שבשמים יודע כי לפתח חטאת רובץ וכי היצר הרע אינו שוקט על שמריו. מודה ועוזב ירוחם, ואפשר תמיד לפתוח דף חדש.

הבעיה מתחילה כאשר לא מדובר בעוון נקודתי, אלא במגמה. במקרה בו האדם שם לנגד עיניו את חיי הסיאוב, הסחי והמיאוס, ומאמין כי שם ייטב לו. כאן, בנקודה זו, כשהוא חותר לשוב לכסלו ומנסה לעורר מחדש את התאוות הנושנות, לשלהב שוב את היצרים אותם זנח מאחוריו זה מכבר, זהו כבר פשע נורא בהרבה.

מסופר על הרה"ק השרף מקאצק, אשר הופיע לפניו בנן של קדושים והתנהג באופן שאינו תואם את ההלכה בנושא מסוים.

גער בו השרף, והלה הצטדק: 'הלא כך נהגו אבותי'.

על כך נאמר 'הגיב השרף בחריפות, אבל אנחנו ואבותינו חטאנו...'.

המגמה של כל יהודי אמורה להיות - להתקדם, להתעלות, להותיר את העבר מאחוריו ולהעפיל מדי יום לדרגה חדשה ונעלית בהרבה.

אז נכון, לא תמיד זה הולך. היצר שוקד ועמל להחטיא את האדם, לעיתים קרובות עולה מִזִּמְתוֹ בידו והאדם נופל ונחבט במלחמתו עם היצר. אמת, אולם לכל הפחות הבה נביט קדימה, נחזור לעתיד טוב יותר!

אוי לנו אם ננציח את חטאי העבר ואת הדרגה הנחותה בה היינו אתמול ושלשום, ועוד נהפוך זאת לאידיאל, שיטה, משהו שאפשר להצדיק ואפילו לשאוף אליו.

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

בנפש כל איש ישראל שזכה להתקרב דיו לאילן החיים, להתבשם ולו במעט מתורתו הזכה של רבנו ולהתאבק בשולי אדרתו, חקוקים דבריו הבורחים ומלהטים כגחלי אש לזהות אותם כתב בפרשת כי תבוא בגודל מעלת התורה הקדושה, ואלו דבריו:

"גם ירמו במאמר בְּכָל הַטּוֹב אֶל הַתּוֹרָה, כְּאוֹמְרָם וְלֹא (ברכות ה, א): 'וְאֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה', שָׁאֵם הֵיוּ בְּנֵי אָדָם מְרַגְּשִׁין בְּמַתִּיקוֹת וְעֲרֵבוֹת טוֹב הַתּוֹרָה הֵיוּ מִשְׁתַּגְּעִים וּמַתְּלֵהִים אַחֲרֶיהָ, וְלֹא יִחַשְׁבּוּ בְּעֵינֵיהֶם מֵלֵא עוֹלָם כֶּסֶף וְזָהָב לְמֵאוֹמָה, כִּי הַתּוֹרָה כּוֹלֶלֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבְּעוֹלָם."

כשלמד הגאון ר' חיים ברים זצ"ל את דברי האור החיים הללו התלהב עד למאד, תוך שהוא מבהיר לשומעי לקחו כי ברור לו מעל לכל ספק שהיה רבנו בדרגה זו, אחרת לא היה כותב כן. אין ספק שזכה רבנו להעפיל לאותה מדרגה נכספת ונעלית לאין שיעור, בה הרגיש בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו את מתקנות ועריבות טוב התורה הקדושה!

זאת לאחר שזכה רבנו כמוכר לדבוק ולהתקרב אל האור הנערב, בעבודה עצמית נוראה, וכדבריו בפסוק הקודם: "בְּטוֹבָה הַמַּפְלֵאת בְּעֵדוֹת הַמַּפְלָג אֲשֶׁר יִזְכּוּ אֱלֹוֵי הַצַּדִּיקִים, וְהוּא שֶׁתִּתְקַרֵּב נֶפֶשׁ הַצַּדִּיק לִפְנֵי אֱלֹוֵי הַנְּעֻרָב וְתִשְׁתַּחֲוֶה לִפְנֵיו בְּאֵין מִסָּךְ מְבֻדֵּל, אֲשֶׁר יִנָּפֵשׁ אָדָם שֶׁתִּגִּיעַ לְגֹדֶר מַפְלָג כֻּזָּה."

שביבי אור ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

בפירושו לפסוק (ח, ו): "קַח אֶת הַלֵּוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם" מתייחס רבנו לצורך בהפרשה ממשיית והבדלה ברורה בין הלוויים לכל ישראל, ואלו דבריו: "וְנִרְאָה שֶׁנִּתְכַּוֵּן לומר שִׁבְדִּילִם מִיִּשְׂרָאֵל וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם מִחֲנֶה לִוְיָהּ, לְצַד הַצַּרְרָה בְּטַהַרְתָּם יוֹתֵר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַעֲדָה מֵהַ שְׂגָמֵר אִמֹר 'וְטַהַרְתָּ אֹתָם', הֵרִי שֶׁבְּצִרְכֵי טַהַר הַכֶּתוּב מְדַבֵּר."

ידועים דברי הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל יג, א): "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה'."

שפר חלקנו וזכינו להיות מנחלת בני לוי, בני התורה והחרדים לדבר ה'. שומה עלינו אפוא לזכור את דברי האור החיים הקדוש, המבהירים כי לצורך ההבדלה המרוממת הזו נדרשת פרישות מוחלטת, מחנה בפני עצמו.

הבה נתבצר אם כן בהיכלי הכוללים והשיבות, משכנותיך ישראל אשר המה מגינים עלינו ועל צאצאינו מרוחות הזעף שבחוץ, ובכך נזכה להבטחה אותה מבטיח לנו הרמב"ם (שם): "הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים."

בנתיבי החיים

פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

מעשה בחסיד ובן עליה, מאנשי המעשה שבדורות קודמים אשר השגותיהם היו מרוממות וכל מגמתם לקדש שם שמים ככל הליכותיהם, אשר פנה לרב ותינה בפניו את כאבו.

לצורך פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו, סיפר לרבו, עוסק הוא בניהול פונדק מקומי אותו הינו חוכר מהפריץ בדמים מרובים. כמנהג אותם ימים, מנהג שטוב לו כי חלף ועבר מן העולם, הפריץ נהנה להתעמר ולהתעלל בו ללא הרף, לרדות בו כיד הדמיון הטובה ולרמוס אותו ברגל גסה וביותר משמץ שנאת עשיו ליעקב.

גם במישור העסקי גרידא, בכל הנוגע להכנסות האמורות לכסות את דמי החכירה ואולי אפילו להביא אי אלו פיסות פת לפי הטף, המצב לא ממש שפר עליו. מיקומו של הפונדק בפאתי כפר נידח אשר את שמו לא יידע איש זר לבטא, על אחת כמה וכמה שאינו יעד תיירותי פופולרי, גורם לכך שהוא עומד מרבית שעות היום ריק וחסר לקוחות.

אם לא די בכך, פרשת בנותיו שהגיעו לפרקן זה מכבר בזו אחר זו והחשש שמא תיאלצנה לשבת בביתו עד שילבינו שערותיהן מפאת אותה קושיא נושנה: 'כסף מנין', מה שמשפיע באופן ישיר על ההיתכנות שלהן להבטיח נדוניה כנהוג, היוותה סיבה כשלעצמה לדאגה.

אולם לא זה ואף לא זה הדיר שינוי מעיניו.

מה שבאמת חרש בפניו תלמים של יגון, זו העובדה שהמצב הנוכחי מקשה עליו להתענג על מתקנות התורה הקדושה, לשבת בבית ה' ולהתבשם בנועם סוגיות התלמוד.

הוא נשא עיניים כאובות אל הרבי, ממתין למוצא

פיו. 'אל תאמר לְכַשְׁאֲפָנָה אֲשֶׁנָּה' ציטט הרבי את דברי המשנה באבות, 'שָׁמָּה לֹא תִפְנֶה'.

'מי אמר לך שרצון השי"ת כי תשב ותלמד במנוחת הדעת והרחבת הנפש, בעודך פנוי ונקי מכל טרדה ודאגה? המשיך הרבי, 'שמא דווקא בזאת חפץ הקב"ה ממך - שתעמול בתורה הקדושה במצב של 'לא תפנה' - מתוך עומק הטרדות והדאגות?'

הטבע האנושי מנחה אותנו לחפש את אזורי הנוחות שיהיו תפורים בדיוק למידותיהם, תוכנית כבקשתם וללא שיהיו בדרך כל מכשולים ואתגרים. אולם אל לנו לשכוח (איוב ה, ז): "אֲדָם לְעֹמֶל יוֹלֵד!"

בפרשת השבוע נאמר (ט, יח): "עַל פִּי ה' יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פִּי ה' יִחַנו כָּל יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעָם עַל הַמִּשְׁכָּן יָחֹנוּ". רבנו האור החיים לומד מכך את שבחם ש ישראל, ואנו נוכל לקחת מכאן מוסר השכל לענייננו, ואלו דבריו:

"בֵּא הַתָּבוֹב לְסֹדֶר כָּל בְּחִינֹת הַנִּהְיָוֹת הָעֲנִין, וְלִלְמֹד שִׁבְחוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵיוּ חֲפָצִים בְּאֲשֶׁר יִחַפֵּץ ה'... שְׁאֵפְלוּ יֵאָרִיד כָּל כֹּף יָמִים רַבִּים אֶף עַל פִּי כֹן יִחַנו... שֶׁהֵגֵם שֶׁלֹּא יִחַנו לְפֹשֶׁת אֲלָא יָמִים מוֹעֲטִים, יִסְעוּ בְּהַעֲלוֹת הָעֲנִין... כִּשֶּׁם שֶׁעַל פִּי ה' יִחַנו בְּרָצוֹן וְהַשְׁלֵמֶת דַּעַת לְנוֹחַ מִהַדָּרָךְ כְּמוֹ כֹן בְּרָצוֹן הַשָּׁלֵם הֵיוּ נוֹסְעִים הֵגֵם שֶׁהֵיוּ נוֹחִים זְמַן מוֹעֵט."

תפקידנו כיהודים אינו לנוח על זרי דפנה, לחפש את הנוח והקל שבכל תחום בחיים. אדרבה, עלינו לעמול קשה כדי לקיים את רצון השי"ת בכל הליכותינו, ואף שהתוכנית האלקית אינה נראית תמיד כמתאימה לדרישותינו צרות האופק.

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למייל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

כח התורה - נס הישועה בזכות ספרי 'אור החיים'

שיחת טלפון בלתי שגרתית הגיעה למערכת ממוכר ספרים ותיק. שמספר שבא אליו יהודי בשם ר', שביקש לברר את עלותה של מהדורה שלמה של הספר הקדוש 'אור החיים'. כששמע המוכר את הסיבה, התרגשותו גברה: ר' סיפר כי נקלע לצרה גדולה ולפי דרך הטבע אין לו תקווה.

ידידיו המליצו לו לפנות ליהודי שעבר התמודדות דומה ונושע בדרך פלאית. כשפגש אותו, גילה להפתעתו שהישועה שלו הגיעה בזכות הצדיק רבינו האור החיים הקדוש זי"ע. אותו יהודי סיפר כי בעת צרתו נכנס לחנות ספרים ורכש מספר מהדורות של אור החיים הקדוש. למרבה הפלא, הישועה הגיעה במהרה באופן בלתי נתפס.

ר'. החליט לנהוג בדרך דומה, ובאמונה שלמה פנה לחנות כדי לתרום מהדורה מיוחדת של הספר. ואכן, לא חלף זמן רב - וגם הוא נושע בחסדי שמיים באופן מופלא.

זכותו יגן עלינו.

מתיבתא אור החיים

מראש, אף על פי כן מחשבותיו הטובים הגיד לעמו, כנזכר, עכ"ל. נמצא כי ביאר רבינו הטעם שציוה כן לפי שמלכתחילה היה רצון ה' שיכנסו מיד לארץ, לכן לא ציוה שיעשו הפסח במדבר. אמנם כאן כתב רבינו שאין לפרש כן, ולכאורה לפי זה יש לבאר כוונת רבינו כאן כפי שכתבנו במאורי אור שהטעם שציוה שיעשו כן בבואם אל הארץ, אינו לשלול שלא יעשו במדבר, אלא לפי שרצון ה' היה שיכנסו מיד לארץ ישראל, על דרך שכתב רבינו בפרשת בא.

ואולי יש ליישב כי מה שכתב רבינו שם הוא לפי מה שכתב כאן לפרש בהמשך דבריו, שהטעם שחזר ה' לצוות כאן, הוא כדי להודיעם שעל אף שעשו את העגל ראויים הם עתה להביא קרבן פסח, ולפי זה כתב רבינו שם שהאמת כי מלכתחילה ציוה ה' שיעשו הפסח כשיבואו לארץ ישראל, כדי ללמד לנו מחשבתו הטובה שרצה להביאם תיכף לארץ ישראל, ואין מזה לימוד שאילו אינם באים לארץ ישראל אין להם לעשות הפסח, אלא רק בא לגלות האמת שבמחשבתו להביאם מיד לארץ ישראל, אבל לאחר שעשו העגל שוב לא היו ראויים לעשות הפסח, ולכן הוצרך לומר כאן 'ויעשו בני ישראל את הפסח' ליתן להם רשות לעשות הפסח לפי שנתכפר להם עוון העגל, וכל זה נכלל בכוונת רבינו שם שהוצרך לצוות לעשות הפסח במדבר, כי לא נצטוו לעשות אלא כשיבואו אל הארץ, דהיינו לפי שרצון ה' היה להכניסם לארץ, ולא שיעשו העגל.

דביאה הכוונה לא"י, רק שלל הדעה שהכוונה על מקום ישוב כמו א"י וכמו מצרים ולשלול המדבר ודו"ק היטב.

והנה בפרשת בא (שמות יב כה) כתב רבינו להדיא שלפי שמתחילה לא ציוה עליהם שיעשו הפסח במדבר אלא לאחר שיבואו אל הארץ, לכן חזר וציוה כאן בפרשת בהעלותך 'ויעשו בני ישראל את הפסח', וז"ל שם: 'והיה כי תבואו וגו', הנה פשט הכתוב יגיד כי מצוה זו אינה אלא אחר כניסתם לארץ, אם כן למה חזר ה' מדעת זו וציוה את בני ישראל בשנה השנית לעשות הפסח במועדו ככל חקותיו. ונראה כי גילה ה' דעת עליון בזה כי היה בדעתו אם יזכו ישראל לא יעשו פסח שני אלא בארץ כנען, אלא לצד המראתם מעת יצאו ממצרים והם ממרים פי ה', ואפילו בים סוף התחילו למרות דכתיב (תהלים קו ז) 'וימרו על ים בים סוף', זה היה סיבה שארכו הימים ולא היה להם זכות לעלות תיכף ומיד, ולזה כשראה ה' שגרמו מעשיהם ולא נכנסו לארץ, והם עדיין במדבר, הוצרך לצוות לעשות הפסח במדבר, כי עד עתה לא נצטוו אלא 'כי תבואו אל הארץ', והגם כי האדון קורא הדורות

כתב רבינו (במדבר ט א): בשנה השנית וגו'. צריך לדעת למה שינה הכתוב סדר הרגיל להקדים זכרון החודש ואחר כך זכרון השנה, שכן תמצא בתחלת הספר שאמר באחד לחדש השני בשנה השנית. גם כי בסדר זה שכתב נתחייב הכתוב להפסיק באמצע זכרון הזמן במאמר לצאתם מארץ מצרים מה שלא היה עושה כן אם היה מקדים זכרון החודש ואחר כך זכרון השנה שאז יאמר לצאתם מארץ מצרים אחרי כן, עוד יש להעיר למה נשתנית פרשה זו שלא נאמר בה דבר אל בני ישראל ככל התורה כולה. אכן יתבאר בהעיר עוד אומרו ויעשו בתוספת ו' בתחלת ענין, עוד קשה למה הוצרך ה' לצוות בני ישראל על הפסח והלא כבר צוה כאמור בפרשת בא אל פרעה, והיה נראה לומר לזה כי חש הכתוב לומר שאין מצות פסח אלא בארץ מצרים ובבואם אל ארץ נושבת ולא במדבר, לזה בא לומר במדבר ויעשו בני ישראל את הפסח, וזה דבר רחוק:

ובברכת שמעון (עמ' ש"ח) העיר ע"ד האור החיים הק' דהרי בתוס' קדושין (ל"ז ב) מפורש די"ל דביאה שכתובה בקרבן פסח אינה אלא לאחר ירושה וישיבה והק"פ שהקריבו במדבר היה מגזה"כ, וא"כ מדוע כתב רבינו שזה דבר רחוק, ובפרסם יוסף החדש כתב שאכן רבינו דקדק וכתב בדבריו שדבר רחוק הוא לומר שדוק בארץ נושבת חייבים בק"פ כמו בא"י או מצרים, ורק במדבר שאינו ארץ נושבת פטורים וכמבואר בדבריו להדיא, וא"כ לא שלל כלל הדעה

מצא חיים

חידה שבועית בענין דברי האור החיים

לפתרון החידות יש לעיין בהרחבה באור החיים המבואר ובמדוריו מבית מתיבתא

רבנו מדייק בפסוק: "הָאֱנָכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה" כי לא היה משה רבנו כאביהם של ישראל לכל דבר. מהו הדיוק אותו מדייק רבנו?

- שאינו אביהם היחיד, שהרי אבותיהם הם אברהם, יצחק ויעקב.
- בעונותיו הגדולה חשב משה שאינו ראוי לשמש להם כאב.
- שאף שהוא כאביהם, לא היה זה בדרך לידה כטבע העולם.

תשובה מגליון קודם: תשובה א' על המיניו של כל אחד לעבודתו.

פתרונות יש לשלוח לא יאחר מיום רביעי בשבוע בלבד לכתובת דוא"ל: m028039999@gmail.com

או בפקס 02-5385689 או 'נדרים פלוס' - באר ישראל

- יש לציין כתובת מדויקת וטלפון.
- לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים' ושם הפרשה.
- בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

שם הזוכה

בגליון פר' ויקרא:

ה' אלחנן שטראוס,

מודיעין עלית

מחברים להיום

לשמיעת שיעורים ודרשות

חייגו: 02-803-9999

